

1 POJEM A ÚČEL KONTRADIKTÓRNOSTI V TRESTNOM KONANÍ

1.1 Kontradiktórnosť ako pojem v právnej vede

Obsahové vymedzenie pojmu „kontradiktórnosť“ je už zo svojej podstaty esenciálne a neoddeliteľne previazané s právom a právnou vedou, s ohľadom na čo mu ostatné vedné odbory nevenujú takú pozornosť, ako právna veda.⁴

Táto skutočnosť paradoxne spôsobuje určitý problém pri snahe o čo možno najpresnejšie a najvýstižnejšie vymedzenie pojmu kontradiktórnosti, keďže okrem prameňov právnej vedy sa s týmto pojmom v iných vedných odboroch prakticky nestretávame.

Úvodom sa žiada uviesť, že od pojmu „kontradiktórnosť“ je potrebné odlišovať príbuzný pojem latinského pôvodu, a to „kontradikcia“, resp. „*contradictio*“, ktorý možno preložiť ako odpor⁵, prípadne námietka⁶, no pojem kontradikcia je historicky starší a sám o sebe nevystihuje súčasné vnímanie a obsahové vymedzenie kontradiktórnosti.

V historicko-právnom kontexte však pojem „*contradictio*“ predstavoval popretie a odmietnutie žalobnej žiadosti zo strany žalovaného ako jednej zo strán sporu v podmienkach rímskeho občianskeho procesu.⁷

Čo sa týka samotného pojmu „kontradiktórnosť“, tento pozostáva z dvoch latinských slov, a to zo slova „*contra*“, čo znamená „proti“, resp. „naproti“ a zo slova „*dicere*“, čo znamená „hovoriť“, „tvrdiť“, „vysvetľovať“, prípadne „oponovať“.

Spojenie týchto dvoch slov potom možno preložiť ako „protirečenie“ alebo „protirečiť“, čo pri značnom zjednodušení a zovšeobecnení vyjadruje elementárnu podstatu kontradiktórnosti v trestnom konaní.⁸

⁴ OLEJ, J., KOLCUNOVÁ, M., KOLCUN, J. *Kontradiktórnosť v trestnom konaní*. Bratislava : C. H. Beck, 2014, s. 3.

⁵ REBRO, K. *Latinské právnické výrazy a výroky*. Bratislava : IURA EDITION, 1995, s. 78.

⁶ HLUŠÍKOVÁ, M. *Latinsko-slovenský slovník*. Bratislava : Kniha – spoločník, 2003, s. 190.

⁷ REBRO, K., BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava : Iura Edition, 2003, s. 147.

⁸ BRIATKOVÁ, M. Princíp kontradiktórnosti v prípravnom trestnom konaní. In *Projustice*. 2021, roč. 10, č. 5, 2021. [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné na: <<https://www.projustice.sk>>

1.4 Kontradiktórnosť v právnom poriadku Slovenskej republiky

V prostredí právnej úpravy SR vychádza chápanie kontradiktórnosti primárne z ústavnoprávnej úpravy, ktorá je následne v podmienkach trestného konania konkretizovaná a dotváraná relevantnými ustanoveniami Trestného poriadku. Rovnako tak nie je možné ignorovať interpretačnú úlohu ÚS SR a NS SR, ktoré sa vo svojej rozsiahlej judikatúre pomerne podrobne zaoberajú kontradiktórnosťou konania v trestnom, ako aj v civilnom konaní.

1.4.1 Ústavnoprávny rozmer kontradiktórnosti

Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu SR považuje čl. 46. ods. 1 Ústavy SR za referenčný, predstavujúci primárnu bázu pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov SR, príslušných na poskytovanie právnej ochrany. V dôsledku tejto skutočnosti možno dotknutý čl. Ústavy SR označiť za „bránu“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu.⁹⁶

Esenciálnou podstatou základného práva na právnu ochranu je umožniť každej osobe reálny prístup k orgánu ochrany práva, čomu zodpovedá povinnosť tohto orgánu konať tak, aby nedochádzalo k porušeniu ústavnoprocesných princípov, kreovaných ústavodarcom v druhej hlave siedmom oddiele Ústavy SR.⁹⁷

V intenciách ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR v sebe právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR inkorporuje aj právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, medzi ktoré patrí aj požiadavka rešpektovania zásady kontradiktórnosti a rovnosti zbraní.

⁹⁶ Nález Ústavného súdu SR zo 17. júna 2020, sp. zn. IV. ÚS 39/2020.

⁹⁷ Uznesenie Ústavného súdu SR z 20. novembra 1997, sp. zn. I. ÚS 84/1997.

2 PRÍPRAVNÉ KONANIE AKO ŠTÁDIUM TRESTNÉHO KONANIA

V podmienkach SR sa trestné konanie rozdeľuje na dve základné časti, a to predsúdnu časť a súdnu časť, ktoré sa následne rozdeľujú na viaceré relatívne samostatných a do istej miery ohraničených procesných štádií podľa platnej právnej úpravy, obsiahnutej v Trestnom poriadku.

V tomto smere možno predsúdnu časť rozdeliť na dve štádiá, a to postup pred začatím trestného stíhania (§ 196 TP až § 198 TP) a **prípravné konanie** (§ 119 TP až § 236 TP). Súdnu časť je potom možné rozdeliť až na štyri štádiá, a to: predbežné prejednanie, resp. preskúmanie obžaloby (§ 251 TP až § 245 TP); hlavné pojednávanie (§ 246 TP až § 290 TP); odvolacie konanie (§ 306 TP až § 329 TP) a vykonávacie konanie (§ 406 TP až § 476 TP).¹⁶⁰

Pre potreby tejto vedeckej monografie považujeme za potrebné charakterizovať štádium prípravného konania z hľadiska jeho legálnej definície, časového ohraničenia, funkcií, významu a foriem, ktorými sa prípravné konanie vykonáva.

2.1 Základná charakteristika prípravného konania, jeho funkcie, fázy a význam

V Trestnom poriadku možno nájsť legálnu definíciu prípravného konania, ktorú zákonodarca upravuje v § 10 ods. 14 TP, podľa ktorého sa „*prípravným konaním rozumie úsek od začatia trestného stíhania do podania obžaloby, návrhu na schválenie dohody o uznaní viny a prijatí trestu alebo právoplatnosti rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vo veci samej*“¹⁶¹.

S prihliadnutím na pozitívnu procesnoprávnu úpravu a skôr citovaných legálnu definíciu prípravného konania možno uviesť, že prípravné konanie predstavuje samostatné a procesne ohraničené štádium trestného konania, ktoré možno vymedziť exaktným momentom jeho začiatku a ukončenia.

¹⁶⁰ ŠTRKOLEC, M. *Úvod do trestného práva procesného*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, s. 8.

¹⁶¹ Ustanovenie § 10 ods. 14 TP.

3.4 Kontradiktórnosť v záverečných fázach prípravného konania

Ako už bolo spomenuté v podkapitole 2.2. (Vyšetrovanie a skrátene vyšetovanie ako formy vykonávania prípravného konania), vyšetrovanie a skrátene vyšetovanie nie sú úsekmi trestného konania v rámci prípravného konania, ale sú to dve formy (dva spôsoby), ktorými sa prípravné konanie ako štádium trestného konania vykonáva.³¹⁰

Keďže vyšetrovanie a skrátene vyšetovanie nie sú synonymami prípravného konania, je potrebné dôsledne rozlišovať medzi skončením vyšetrovania a skráteneho vyšetrovania³¹¹ ako formami, ktorými sa prípravné konanie vykonáva a ukončením samotného prípravného konania ako jedného zo štádií trestného konania.

Ešte pred ukončením prípravného konania no v situácií, kedy policajt považuje vyšetrovanie za skončené a jeho výsledky za postačujúce pre účely ukončenia prípravného konania, je policajt povinný umožniť taxatívne vymedzeným osobám preštudovať vyšetrovacie spisy a podať prípadné návrhy na doplnenie dokazovania v súlade s § 208 TP³¹². V tomto procesnom inštitúte, ktorému spravidla nebýva v odbornej literatúre a ani v aplikačnej praxi venovaná širšia pozornosť, možno vidieť jeden z významných prvkov kontradiktórnosti v prípravnom konaní.

³¹⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo procesné II*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2021, s. 33.

³¹¹ Pre lepšiu prehľadnosť a čitateľnosť textu tejto podkapitoly používame pojem „vyšetrovanie“ aj tam, kde máme na mysli „vyšetrovanie a skrátene vyšetovanie“.

³¹² Podľa § 208 ods. 1 TP: „Ak policajt považuje vyšetrovanie alebo skrátene vyšetovanie za skončené a jeho výsledky za postačujúce na podanie návrhu na obžalobu alebo na iné rozhodnutie, umožní obvinenému, obhajcovi, poškodenému, jeho splnomocnencovi alebo opatrovníkovi, zúčastnenej osobe a jej splnomocnencovi v primeranej lehote preštudovať spisy a podať návrhy na doplnenie vyšetrovania alebo skráteneho vyšetrovania; týchto práv sa môžu tieto osoby výslovne vzdať, o čom musia byť poučené. Ak nejde o konanie podľa § 204 ods. 1, obvineného a obhajcu upozorní policajt na práva podľa prvej vety najmenej tri dni vopred. Túto lehotu možno s ich súhlasom skrátiť. Návrh na doplnenie vyšetrovania alebo skráteneho vyšetrovania môže policajt odmietnuť, ak ho nepovažuje za potrebný.“